

Lakiosasto

15.5.1998

Työeläkelaitoksille

MUUTOKSIA OSAKEYHTIÖLAKIIN

Yleistä Osakeyhtiölakia (OYL) on uudistettu 1.9.1997 voimaantulleella lailla (14.2.1997/145), jolla OYL:iin ja siihen liittyvään lainsäädäntöön on tehty muun muassa EY:n yhtiöoikeudellisten direktiivien vaatimat muutokset.

Tässä yleiskirjeessä on kerrottu työeläkejärjestelmälle keskeisistä OYL:n muutoksista ja niiden vaikutuksista työeläkelakien soveltamiseen. OYL:n uudistaminen on aiheuttanut muutoksia myös vakuutusyhtiölakiin ja eräisiin muihin lakeihin. Ne on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeen A 21/97 liitteenä.

Jako yksityisiin ja julkisiin yhtiöihin

Uuden OYL:n mukaan osakeyhtiöt jaetaan julkisiin ja yksityisiin. Julkisen osakeyhtiön nimessä käytetään kirjainta j (oyj, ruotsiksi publikt aktiebolag tai abp), erotukseksi yksityisestä osakeyhtiöstä. Yksityisen yhtiön vähimmäispääoma on korotettu 50.000 markkaan ja julkisen 500.000 markkaan.

Ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn yksityisen osakeyhtiön osakepääoma on korotettava uuden lain mukaiseksi seitsemässä vuodessa lain voimaantulosta (1.9.2004 mennessä). Jos osakepääoman korotusta ei tehdä määräajassa, asetetaan yhtiö selvitystilaan. Vaihtoehtona on muuttaa yhtiö avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi. Yhtiön liiketoimintaa voidaan jatkaa myös yksityisenä elinkeinonharjoittajana.

Yksityisen ja julkisen yhtiön keskeisin ero on, että julkista arvopaperikauppaa voidaan käydä vain julkisen yhtiön osakkeilla. Poikkeuksena tästä ovat kuitenkin osuustoiminnalliset ja kuluttajapalveluja tarjoavat osakeyhtiöt (esim. puhelin-, loma- ja golf-osakeyhtiöt).

OYL:n säännökset koskevat sekä julkisia että yksityisiä yhtiöitä, ellei yksittäisessä säännöksessä muuta sanota. Eroja on mm. säännöksissä, jotka koskevat tiedonantoa ja määräenemmistöä. Yksityisessä osakeyhtiössä vaatimukset määräenemmistöstä ovat lievemmat.

Lakiosasto

15.5.1998

Omat osakkeet

Uuden OYL:n mukaan osakeyhtiö voi hankkia omia osakkeitaan. Yhtiön hallussa olevalla osakkeella ei kuitenkaan saa äänestää yhtiökouksessa.

TEL 2 §:n 7 momentin mukaan osakeyhtiössä johtavassa asemassa olevaa toimihenkilöä pidetään työsuhteessa olevana, ei kuitenkaan jos hän joko yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa enemmän kuin puolet osakepääomasta tai niiden tuottamista äänistä.

Sovellettaessa TEL:n 2 §:n 7 momenttia ja vedettäessä rajaa TEL:n ja YEL:n välille, yhtiön hallussa olevia omia osakkeita ei oteta huomioon, kun ratkaistaan osakkaan tosiasiallista määräämisvaltaa yhtiössä. Esim. johtavassa asemassa olevalla A:lla on 30 % osakepääomasta ja niiden tuottamista äänistä. Yhtiön hallussa on 50 % sen omista osakkeista. Koska yhtiön hallussa olevia osakkeita ei oteta huomioon, on A:n omistusosuus yhtiön ulkopuolella olevasta osakepääomasta enemmän kuin puolet. TEL 2 §:n 7 momentin perusteella A kuuluu YEL:n piiriin.

Etuosake

Etuosake on uusi osakeyhtiön käytettävissä oleva rahoitusväline. Olenaisiin ero tavallisiin osakkeisiin nähden on, että etuosakkeella voidaan äänestää yhtiökokouksessa vain tietyissä rajatuissa asioissa. Lisäksi etuosakkeeseen liittyy erityinen taloudellinen etuus, joka voidaan yhtiöjärjestyksessä määritellä erityiseksi osinko-oikeudeksi. Se voi olla myös osuus yhtiön varoista esimerkiksi yhtiön osakkeita lunastettaessa, osakepääomaa alennettaessa tai yhtiötä purettaessa.

Etuosakkeen omistajalle maksettava taloudellinen etuus ei ole TEL-palkkaa.

Suoraan lainsäännöksen nojalla etuosake tuottaa oikeuden äänestää yhtiökokouksessa, kun päätetään yhtiöjärjestyksen muuttamisesta, jos muutos koskee etuosakkeen omistajan oikeutta. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä lisäksi muista äänioikeuden tuottavista tilanteista. Etuosakkeisiin voidaan liittää myös muuntolauseke, jonka nojalla etuosake muuntuu tavalliseksi äänivaltaiseksi osakkeeksi, kun tietyt ehdot täyttyvät.

Jos etuosakkeen äänioikeus perustuu suoraan laissa mainittuihin tilanteisiin, äänivaltasuhteiden muuttumista ei ilmoiteta kaupparekisteriin, joten ulkopuolisten on vaikea arvioida yhtiön valtasuhteita. Jos kuitenkin yhtiön osakkeet ovat julkisen kaupankäynnin kohteena, yhtiön on tiedotettava syntyvästä äänioikeudesta, koska näiden yhtiöiden tiedonantovelvollisuus sitä edellyttää.

Lakiosasto

15.5.1998

OYL:n perusteella määräytyvä etuosakkeen äänioikeus on siis rajoitettu. Tästä syystä ei etuosaketta eikä sen tuottamaa äänimäärää lähtökohtaisesti oteta huomioon sovellettaessa TEL 2 §:n 7 momenttia ja ratkaistaessa sitä, omistaako yhtiön johtavassa asemassa oleva toimihenkilö yli puolet osakeyhtiön osakkeista tai niiden tuottamista äänistä. Jos kuitenkin yhtiöjärjestyksessä olevan määräyksen perusteella etuosake tuottaa laajan määräysvallan yhtiön asioissa, saattaa ratkaisu olla toinen. Tällaisista tapauksista on syytä pyytää ETK:n soveltamisratkaisua.

Konsernin määritelmä Uudessa OYL:ssa konsernin määritelmää on laajennettu. Konserniin voivat kuulua kaikki osakeyhtiön määräysvallassa olevat yhteisöt kuten osuuskunnat, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt ja yhdistykset. Emoyhtiön on kuitenkin aina oltava osakeyhtiö.

Yhtiöllä katsotaan olevan määräysvalta toisessa yhteisössä, jos sillä on enemmän kuin puolet osakkeiden (jäsenosuuksien, yhtiöosuuksien) tuomista äänistä taikka oikeus nimittää enemmistö toisen yhteisön hallituksen (tai siihen verrattavan toimielimen) jäsenistä.

Säätiö ei kuulu konserniin. Säätiötä koskevat kuitenkin lähes kaikki materiaaliset konsernisäännökset. OYL:n mukaan yhtiökokouksessa ei saa äänestää yhtiön tytäryhtiön hallitsemalla osakkeella. Myöskään yhtiön määräysvallassa oleva säätiö ei saa äänestää omistamallaan yhtiön osakkeella.

Etuosakkeet otetaan konsernisuhdetta määriteltäessä huomioon yleensä vain silloin, kun niillä on oikeus osallistua yhtiön hallituksen valintaan.

Voimassa olevien laskuperusteiden konsernisopimuksia koskevassa kohdassa viitataan OYL:n mukaisiin konserneihin. Tämän viittauksen perusteella myös muut kuin osakeyhtiömuotoiset tytäryhtiöt sisältyvät OYL:n muutoksen jälkeen konsernisopimuksen piiriin.

OYL:n mukaisen konsernin syntyminen edellyttää enemmistöosuutta tytäryhtiöstä. Suuruusalennusta määriteltäessä myös tasan 50-prosenttisesti omistetut yhtiöt on voitu lukea konserniin.

Koska OYL:n muutoksen mukaan konsernimääritelmä käsittää myös henkilöyhtiönä, yhdistyksenä tai osuuskuntana toimivat yritykset, suuruusalennusta koskeva laskuperusteiden kohta kattaa nykymuotoisena konserniin kuuluvien osakeyhtiöiden lisäksi myös muut yhteisöt. Kun lisäksi konsernisuhde voi syntyä myös sillä perusteella, että emolla on oikeus nimittää tytäryhtiön hallintoelinten jäsenten enemmistö, laskuperusteiden konserni-

Lakiosasto

15.5.1998

määritelmä on suuruusalennusta koskevalta kohdin varsin laaja.

Nykyisissä laskuperusteissa olevan määritelmän tarkoituksenmukaisuutta OYL:n muutoksen jälkeen pohditaan laskuperustejaoksessa. Laskuperusteita voidaan kuitenkin muuttaa aikaisintaan vuoden 1999 alusta.

Sulautuminen (fuusio) Osakeyhtiöiden sulautumista on helpotettu ja sulautumisen oikeusvaikutuksia yhdenmukaistettu. Sulautumisesta on laadittava sulautumissuunnitelma, jossa on oltava tietoja sulautumisehdoista, siihen osallistuvista yhtiöistä ja sen oikeusvaikutuksista.

Sulautuminen on yleisseuraanto, jossa sulautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle. Kaikki sulautumisen oikeusvaikutukset (varojen ja velkojen siirtyminen, sulautuvan yhtiön lakkaaminen, osakkaiden vastikeoikeuden syntyminen) tapahtuvat fuusion rekisteröinnillä.

Sulautumistilanteissa työntekijän työsuhde jatkuu yhdenjaksoisena sekä työoikeudellisesti että TEL:n mielessä (ETK:n yleiskirje A 18/88 Yritystoiminnan muutosten vaikutus TEL-työsuhteen yhdenjaksoisuuteen).

Sulautumistilanteissa vastuu täysitehoisesta eläkkeestä siirtyy heti vastaanottavalle eläkelaitokselle (ETK:n yleiskirje A 5/95 Eläketurvakeskuksen ohje TEL 12 §:n soveltamisesta, kun TEL-työsuhde on kuulunut kahden tai useamman eläkelaitoksen toimintapiiriin).

Jakautuminen (diffuusio)

Täysin uutta OYL:ssa ovat säännökset osakeyhtiön jakautumisesta. Osakeyhtiö voi jakautua selvittelymenettelyttä useaksi yhtiöksi siten, että jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat jatkavat uusien yhtiöiden osakkaina.

Jakautuminen voi tapahtua kahdella tavalla. Ensinnäkin jakautuva yhtiö purkautuu siirtämällä kaikki varansa ja velkansa kahdelle tai useammalle perustettavalle yhtiölle (kokonaisjakautuminen). Toisessa jakautumistavassa osa jakautuvan yhtiön varoista ja veloista siirretään yhdelle tai useammalle perustettavalle vastaanottavalle yhtiölle, ja jakautuva yhtiö jatkaa toimintaansa (osittaisjakautuminen).

Jakautumisesta on laadittava jakautumissuunnitelma, jossa on oltava mm. ehdotus jakautuvan yhtiön varojen ja velkojen jakamisesta.

Jakautumisen perusteella velan siirtona saaneella yhtiöllä on ensisijainen vastuu jakautumissuunnitelmassa mainitusta velasta. Jos kuitenkin

Lakiosasto

15.5.1998

kaan velkaa ei onnistuta perimään siltä, voi velkoja vaatia suoritusta muilta yhtiöiltä (toissijainen vastuu). Jakautumiseen osallistuvat yhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti tällaisesta velasta.

Jos velkaa ei ole mainittu jakautumissuunnitelmassa, velkoja voi kokonaisjakautumisessa velkoa saatavaansa suoraan jokaiselta uudelta yhtiöltä. Osittaisjakautumisessa taas on jakautuva yhtiö ensisijaisessa vastuussa tällaisesta velasta.

Velkojan kannalta jakautuminen tarkoittaa yleensä velallisen vaihdosta, kun velallisyhtiön varat ja velat tai osa niistä siirtyy uudelle yhtiölle. Velkojalla on OYL:n perusteella oikeus vaatia suoritusta tai vakuutta saatavastaan velallisen vaihtuessa. Sen sijaan jakautuvan yhtiön muiden sopimuskumppaneiden (vuokranantajat, tavarantoimittajat, asiakkaat) sopimukset siirtyvät vastaanottavalle yhtiölle, ellei muuta ole sovittu.

Uuden OYL:n mukainen jakautuminen on sulautumiseen rinnastettava yleisseuraanto. Kokonaisjakautumisessa syntyy useita uusia yhtiöitä ja myös osittaisjakautumisessa yhtiötetty osa on identiteetiltään muuttunut. Uuden yhtiön osakkeenomistajat sen sijaan ovat lähtökohtaisesti samoja kuin jakautuvassa yhtiössä. Jakautuvasta yhtiöstä uuteen yhtiöön siirtyvän työntekijän työsuhde jatkuu yhdenjaksoisena sekä työoikeudellisesti että TEL:n mielessä (ETK:n yleiskirje A 18/88 Yritystoiminnan muutosten vaikutus TEL-työsuhteen yhdenjaksoisuuteen).

Tällä hetkellä voimassa olevien laskuperusteiden mukaisesti osakeyhtiön jakautuessa vastuu täysitehoisesta eläkkeestä siirtyy uudelle eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluttua (ETK:n yleiskirje A 5/95). Jos jakautumistilanteissa syntyy epäselvyyttä siitä, kenellä on vastuu täysitehoisesta eläkkeestä suurtyönantajalle aiheutuvista kustannuksista, voitaneen vastuuta määriteltäessä lähtökohtaisesti soveltaa edellä todettuja periaatteita velkavastuusta. Tällöin kokonaisjakautumisessa vastuu on perustettavilla yhtiöillä yhteisvastuullisesti kuuden kuukauden ajan jakautumisesta, ellei täysitehoisen eläkkeen kustannuksia ole mainittu jakautumissuunnitelmassa. Vastaavasti osittaisjakautumisessa ensisijaisessa vastuussa on jakautuva yhtiö yksin kuuden kuukauden ajan jakautumisesta.

Laskuperustejaoksessa on pohdittavana, onko laskuperusteita tältä osin syytä muuttaa. Koska laskuperusteita voidaan muuttaa aikaisintaan vuoden 1999 alusta, noudatetaan kuuden kuukauden sääntöä ainakin vuoden 1998 ajan.

Muita muutoksia

Velkojien kannalta merkittävää on tilinpäätöstietojen rekisteröintivollisuuden ulottaminen kaikkiin yhtiöihin. Osakeyhtiön kirjeissä ja lomakkeissa on ilmoitettava yhtiön tunnistetiedot (toiminimi, kotipaikka, osoite, kaupparekisterinumero). Yhdenyhtiössä tulee pakolliseksi

Lakiosasto

15.5.1998

omistuksen rekisteröinti ja osakkaan kanssa tehtävien merkittävien oikeustoimien kirjallinen dokumentointi.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Helena Tapio